

**LÄÄNE-VIRU MAAKONNA
RAHVARAAMATUKOGUDE
2024. AASTA TEGEVUSE ARUANNE**

Rakvere 2025

Sisukord

1	Aasta lühikokkuvõte.....	3
2	Juhtimine ja personal.....	4
3	Hoone ja ruum. Ligipääsetavus. Innovatsioon	9
4	Kogude kujundamine	11
5	Lugejateenindus ja raamatukoguteenused.....	15
6	Raamatukogu turundus.....	23
7	Eesmärgid tulevaks aastaks	24

1 Aasta lühikokkuvõte

1.1 Millised olid aruandeaasta tähtsündmused?

- Panustati nii ruumide kui teenuse arendusse. Lääne-Virumaa Keskraamatukogu pakub nüüd esimesena maakonnas lugejatele iseteeninduse võimalust.
- Maakonna raamatukogude koostööna korraldati raamatukogupäevade raames üleriigiline ERÜ maaraamatukoguhoidja päev Tapa Kultuurikojas ja Haljala VRK korraldas võistluse „Infootsing internetist 2025“.
- Maaraamatukogude jaoks on aasta tähtsündmusteks ka huvitavad külalised, õnnestunud üritused ja nende korraldamise eest pälvitud tunnustused. Kõik see motiveerib raamatukoguhoidjaid ning tugevdab raamatukogude tähtsust ja vajalikkust kogukonna silmis.

1.2 Millised olid tegevused teema-aastatel?

- Korraldati temaatilisi näitusi ja väljapanekuid, reisimuljete õhtuid, lastele loeti eri maade muinasjutte, kooliõpilastele räägiti teiste rahvaste tavadest ning jõulukommetest.
- Rannakeele kultuuri uurimine, lühifilmi valmimine ja ühisvaatamine Võsul, ERÜ koostööprojektide „Raamatukogud – muuseumid – noored“ raames.
- Eri maade kunstnike näitused Tapal: Paco Roca (Hispaania), Joanna Concejo (Poola), Läti kunstnike tööde näitus „Armastusega Lätimaalt“ jt.
- Keelekohvikud Lääne-Virumaa KRK-s ja Aseri raamatukogus, kus iganädalaselt kohtusid erineva kultuuritaustaga inimesed.

Kõik toimunud tegevused avardasid silmaringi ja rikastasid teadmisi nii teiste kui kohaliku kultuuri olemusest ja erinevustest.

1.3 Millised olid uued märkimisväärsed tegevused ja teenused?

- Lääne-Virumaa KRK olulisem tegevus oli RFID lahenduse kasutuselevõtmine ning iseteenindusvõimaluste loomine.
- Haljala vallas hakkas teenust osutama raamatukogubuss.
- Kundas ja Kadrinas avati rühma- ja individuaaltööruumid.
- Raamatukogud laeindasid oma teenuseid asutades raamatu- ja vestlusklubisid, alustades ettelugemistega hooldekodudes ja lasteaedades ning uute kohtumiste sarjadega. Hangiti inventari, mis võimaldab mitmekesistada näituseid ja teha väliüritusi.

1.4 Kas aruandeaastaks seatud eesmärgid täideti?

Valdavalt seisnesid raamatukogude eesmärgid huvitavate kohtumiste ja kasutajate ootuste vastava teeninduse pakkumises, koostöö arendamises, dokumentatsiooni uuendamises, ruumide renoveerimises ja uute teenuste pakkumises ning need eesmärgid ka täideti.

Sobivate võimaluste puudumise tõttu jäid Haljalas paigaldamata raamatukapid harukogude juurde ja edasi lükkus arengukava koostamine.

2025. aastasse lükkus raamatukogude struktuurimuudatuste tegemine Rakvere vallas.

1.5 Üle-eestilise rahulolu-uuringu rahuloluindeks

Üldine rahulolu indeks maakonnas oli 9,73, vastajaid oli 1505.

Kiideti sõbralikku ja asjatundlikku teenindust, hubaseid ruume, tehnilisi arendusi ning positiivseid muutusi keskkonna ja tingimuste osas, samas tehti ka ettepanekuid muudatusteks, ligipääsetavuse parandamiseks. Anti soovitusi komplekteerimiseks, üritusteks, sooviti rohkem eraldatud töötegemise nurki ja rühmaruume, kaasaegsemat arvutiparki. Positiivset tagasisidet said kontaktivaba teeninduse ja RVL-i võimalus. Muret tegid ka raamatukogude nigel rahaline seis uudiskirjanduse ostmiseks ja raamatukogutöötajate madalad palgad.

2 Juhtimine ja personal

Lääne-Virumaa	1. Elanike arv	2.1 Registrikoo digiraamatukogude arv	2.2 Keskraamatukogude arv	2.3 Haruraamatukogude arv	2.4 Rändraamatukogude arv	2.Kokku (2.2+2.3+2.4)	3.Teeninduspunktid e arv
2023	58 770	15	6	23	0	29	6
2024	58 408	14	6	18	1	26	7

Lisaks maakonna keskraamatukogule oli aasta lõpuks maakonnas 5 valla keskraamatukogu, 6 iseseisvat külaraamatukogu ja kaks harukogudega külaraamatukogu. Harukogude vähenemine tulenes osade muutmisest teeninduspunktideks, selliseid oli aasta lõpuks neli. Kolm välisteeninduspunkti asusid teistes asutustes, kus raamatukoguhoidjad käivad regulaarselt laenutusteenust pakkumas, kuid statsionaarset fondi seal ei ole.

2.1 Juhtimine

2.1.1 Muudatused raamatukoguvõrgus

Rakke raamatukogu liideti harukoguna Väike-Maarja Valla Raamatukoguga. Väike-Maarja VRK Triigi ja Kiltsi harukogud nimetati ümber teeninduspunktideks.

Haljala VRK Varangu ja Vergi harukogud nimetati teeninduspunktideks, Aaspere ja Vihula harukogud likvideeriti.

Valla keskraamatukogu ei ole moodustatud Rakvere ja Vinni vallas, sellega on plaanis tegeleda 2025. aastal.

2.1.2 Rahvaraamatukogu nõukogu

Nõukogud olid moodustatud kaheksal raamatukogul. Uhtna rk nõukogu aitas kaasa ürituste korraldamisel, Roela rk töötaja kohtus nõukogu liikmetega igapäevaselt ja sai jooksvalt arutada raamatukoguga seotud teemasid. Viru-Nigula VRK nõukogu liikmed tegid ettepanekuid edasiseks tööks, nõukogu kaasatakse ka raamatukogu arengukava 2025-2029 koostamisse. Sõmeru rk nõukogul on nõuandev ja suunav roll. Lääne-Virumaa KRK nõukogu roll on nõuandev ja toetav, kuid 2024. aasta tegevus oli pigem passiivne. Ka Haljala VRK, Kadrina VRK, Tapa VRK nõukogu tegevus on olnud passiivne ja 2024. aastal mingit mõju ei avaldanud.

2.1.3 Rahvaraamatukogu arengukava

- Haljala vallaraamatukogu arengukava 2020-2025
https://www.haljalaraamatukogu.ee/images/haljala-vallaraamatukogu-arengukava-2020_2025.pdf
- Kadrina valla raamatukogu arengukava 2024 – 2027
<https://www.raamatukogu.kadrina.ee/wp-content/uploads/2023/09/Kadrina-valla-raamatukogu-arengukava-2024-2027.pdf>
- Tapa Vallaraamatukogu arengukava 2021-2025 <https://tapark.ee/dokumendid/lisa-1-tapa-vallaraamatukogu-arengukava-2021-2025/?>
- Viru-Nigula valla raamatukogu arengukava 2021-2024
<https://virunigularaamatukogu.ee/wp-content/uploads/2021/06/Viru-Nigula-valla-raamatukogu-arengukava-2021-2024.pdf>

Raamatukogu arengukava 2025-2029 töötatakse välja peale Viru-Nigula valla haridusvaldkonna arengukava kinnitamist 2025. aastal. Raamatukogu arenguvajadused on

kajastatud Viru-Nigula valla haridusvaldkonna arengukavas. Raamatukogu direktor oli kaasatud valdkonna arengukava (2025-2029) koostamise protsessi.

- Sõmeru ja Uhtna raamatukogude areng on kajastatud Rakvere valla arengukavas 2019-2035 https://www.riigiteataja.ee/aktiivis/4051/0202/4073/Lisa_1_Valla%20_arengukava.pdf# Raamatukogutöötajad osalesid arengukava koostamisel.
- Laekvere, Roela, Tudu, Ulvi, Vinni-Pajusti ja Viru-Jaagupi raamatukogud on mainitud Vinni valla arengukavas 2019-2030 https://www.vinnivald.ee/documents/1431677/21879286/Vinni+valla+arengukava_3.01.19.pdf
- Väike-Maarja valla raamatukogude arengusuunad on kirjas Väike-Maarja valla arengukavas 2025-2028 <https://v-maarja.ee/arengukava-ja-eelarvestrateegia>.
- Raamatukoguhoidjad olid kaasatud.
- Lääne-Virumaa Keskraamatukogu arengukava 2025 – 2030 <https://www.lvkrk.ee/images/failid/LVKRRKarengukava2025-2030.pdf>

2.2 Eelarve

Põhieelarve	31.12.2023	31.12.2024	Muutus %
Eelarve kokku	2 197 212 €	2 192 263 €	-0,3 %
Töõjõukulu*	1 531 146 €	1 612 041 €	5,3 %
Komplekteerimiskulu	329 432 €	331 346 €	0,6 %
sh KOV-ilt	210 400 €	213 081 €	1,3 %
sh riigilt	119 032 €	118 265 €	-0,7 %
sh KuM-ilt	119 032 €	118 265 €	-0,7 %
Investeeringukulu**	63 090 €	178 027 €	182,2 %
sh KOV-ilt		106 777 €	
sh riigilt		71 250 €	
sh KuM-ilt		71 250 €	
Infotehnoloogiakulu	49 727 €	41 301 €	-16,9 %

*Töõjõukulu koosneb palkadest, preemiast, hüvitistest ja muudest rahalistest väljamaksetest personalile koos sinna juurde kuuluvate maksudega.

**Investeeringukulu alla kuuluvad kulud sõltuvad KOV-ist ja tema investeeringuid reguleerivatest dokumentidest.

Muudatused tulenesid projektitoetustest.

2.2.1 Raamatukogude projektid

Projekti nimi	Toetuse allikas	Projekti periood	Eraldatud summa	Projekti üldmaksumus	Staatuse (lõpetatud, käimasolev vms)
Viru-Nigula VRK multifunktsionaalne ruum	Kultuuri-ministeerium	2024	1115 €	2230 €	Lõpetatud
Raamatukogubuss Haljala valda	Kultuuri-ministeerium	2024 – 2029	21 250 €	42 500 €	Käimasolev
Õueraamatukogu Tapa, Tamsalu ja Jäneda raamatukogudele	Kultuuri-ministeerium	Lõpp 30.10.24	3195 €	6435 €	Lõpetatud

RFID lahenduse kasutuselevõtmine ning iseteenindusvõimaluste loomine LVKRRK-s	Kultuuri- ministeerium	01.04 – 30.12.24	50 000 €	101 987 €	Lõpetatud
Täiendkoolitus Lääne- ja Ida-Virumaa raamatukoguhoidjatele	Kultuuri- ministeerium	01.02 – 30.06.24	1695 €	2915 €	Lõpetatud
Keskonna-alased teematunnid Epp Petronega Laekveres	KULKA L-Viru ekspertgrupp	09.02. – 30.04.24	150 €	300 €	Lõpetatud
Jutuõhtu korraldamine Veneveres	KULKA L-Viru ekspertgrupp	19.08. – 30.11.24	160 €	200 €	Lõpetatud
Hedvig Hansoni salongiõhtu Haljalas	KULKA L-Viru ekspertgrupp	1.11 – 30.11.24	300 €	700 €	Lõpetatud
Kohtumine kirjaniku ja illustraatori Kertu Sillastega Tamsalus	KULKA L-Viru ekspertgrupp	Lõpp 30.04.24	135 €	150 €	Lõpetatud
Kohtumine lastekirjaniku ja tõlkija Indrek Koffiga Jäned ja Lehtses	KULKA L-Viru ekspertgrupp	Lõpp 30.04.24	288 €	320 €	Lõpetatud
Kohtumine Mika Keräneniga Tamsalus	KULKA L-Viru ekspertgrupp	Lõpp 15.11.24	270 €	300 €	Lõpetatud
Kuidas saada kirjanikuks?	KULKA L-Viru ekspertgrupp	Lõpp 30.11.24	500 €	575 €	Lõpetatud
Kadri-Ann Sumera klaverikontsert LVKRRK-s	KULKA L-Viru ekspertgrupp	01.04 – 30.04.24	350 €	545 €	Lõpetatud
Muusika- ja luuleõhtu LVKRRK-s	KULKA L-Viru ekspertgrupp	01.05 – 31.05.24	350 €	665 €	Lõpetatud
KOKKU			79 758 €	159 822 €	

Kultuuriministeeriumi rahvaraamatukogude arendusprojektid:

- Viru-Nigula VRK Kunda majas valmis multifunktsionaalne ruum, mis pakub hubast ja turvalist keskkonda lugemiskoorte programmi tarbeks, raamatukogutundideks väikerühmadele ja individuaalselt töötamiseks ning õppimiseks.
- Haljala VRK raamatukogubuss andis võimaluse laiendada raamatukoguteenust nendesse piirkondadesse, kus raamatukogu puudub või on raamatukokku pääsemine kehva ühistranspordiühenduse tõttu võimatu.
- Tapa Vallaraamatukogu õueraamatukogu projekti eesmärk oli tegevus majast välja viia, ostetud tarvikud ja mööbel on mitme funktsiooniga ning leiavad kasutamist laiemalt.

- RFID lahenduse kasutuselevõtmine ning iseteenindusvõimaluste loomine Lääne-Virumaa KRK-s tõi kaasa olulised arendused lugejateeninduses, muutes raamatukogu kasutamise mugavamaks ja privaatsemaks.
- Täienduskoolituse toetus võimaldas osaleda koolitusel ka neil, kellel eelarves selleks raha liiga vähe või üldse puudus.

Kultuurkapitali toetused on väga olulised, sest tänu neile saadi pakkuda üritusi ja kohtumisi nii lastele kui täiskasvanutele, mida raamatukogu eelarve muidu poleks võimaldanud. Lastele korraldati keskkonna-alaseid teematunde ning kohtumisi kirjanikega, mis aitavad kaasa lugemishuvi kujunemisele. Tasuta kontserdid rikastasid maapiirkonna elanike kultuurielu ja võimaldasid teha koostööd teiste valla asutustega.

2.3 Personal

Töötajate arv	Täidetud töökohtade arv (FTE)
77	75

2.3.1 Olulisemad muudatused personali korralduses

- Väike-Maarja VRK ja Rakke raamatukogu direktorid koondati, Rakke rk ühendati Väike-Maarja vallaraamatukoguga ja tööle võeti uus direktor. Aasta lõpus koondati AIP-i töötaja ja hakati otsima uut inimest raamatukoguhoidja kohale. Samana harukogu töötaja läks pensionile ja asemele valiti uus inimene. Rakke harukogus toimus töötajate vahetus.
- Kadrina raamatukogu sai uue juhi, kelleks valiti Hulja filiaali raamatukoguhoidja. Hulja filiaali leiti uus töötaja.
- Viru-Nigula VRK Kunda majas alustas tööd uus raamatukoguhoidja pensionile jäänud töötaja asemel.
- Lääne-Virumaa KRK-s korraldati seoses lasteteeninduse spetsialisti töölt lahkumisega ümber lasteteenindus ning kogu lugejateenindus koondati teenindusosakonna koosseisu. Aasta jooksul uuendati ja muudeti raamatukoguhoidjate ametijuhendeid.

2.3.2 Erialahariduse ja kutse omandamine

Raamatukoguhoidja kutse tase 6 omistati ühele Lääne-Virumaa KRK töötajale.

2.3.3 Täienduskoolitused

Koolitusteema	Koolituste arv*
Juhtimine, sh projektijuhtimine	11
Raamatukogutöö kvantitatiivne ja kvalitatiivne hindamine, sh statistika ja uuringud	3
Meeskonnatöö ja koostööoskused	6
Isikuandmete kaitse ja autoriõigused	0
Kogude kujundamine ja haldamine	6
Teenuste pakkumine ja arendus	15
Klienditeenindus	12
Ligipääsetavuse tagamine ning erivajadustega või puuetega inimeste teenindus	2
Digi- ja meediapädevused	16

Koolituste ja ürituste korraldamine, sh koolitamine	13
Kultuur ja kirjandus	53
Roheoskused ja keskkonnateadlikkus	5
Töökaitse ja tervishoid	10
Dokumendihaldus	5
Muu	3

**Arvud tabelis on kõikide raamatukogude poolt esitatud arvude matemaatilised summad, mille hulgas unikaalseid koolitusi ei ole võimalik eristada ja seega ei näita tegelikku koolituste arvu. Samuti on läbitud koolituse teema määramine iga osaleja jaoks subjektiivne otsus, mistõttu võib üks koolitus kajastuda mitme teema all.*

Lisaks maakonnaraamatukogu pakutud koolitustele osaleti veel ELK-i ja Rahvusarhiivi veebikoolitustel, ERÜ suveseminaril ja teabepäeval, TÜ suveakadeemias.

Maakonnaraamatukogu korraldas seitse koolitus- ja infopäeva ning ühe veebiseminari, kokku 36 tundi.

2024. aastal Lääne-Virumaa KRK korraldatud raamatukoguhoidjate täienduskoolitused ja infopäevad:

- Biblioteraapia olemusest ja kujunemisloost (Berit Kaschan)
- Keerulised kõnelused kliendiga (Ingrid Polis)
- Infopäev Rakvere Riigigümnaasiumis: RRG õppekorraldus ja õpikeskuse tegevus (Kärt Vilumets); Kultuuririkkus ja kultuuri erinevused (Raivo Riim); Õppeprogrammist "Viru Vägi" (Marika Kundla); Inimliigi ökoloogilise niši piirid (Mihkel Kangur)
- Tänapäeva kirjastuse tegevus ja uudiskirjandus (Tauno Vahter)
- Virumaa raamatukogude areng, valikud ja tulevikueesmärgid (Jorma Sarv) (Koolitusel osalesid ka Ida-Virumaa raamatukogutöötajad)
- Infopäev Vinni vallas: Viru-Jaagupi kodu- ja kultuurilugu ning raamatukogu ajalugu (Ülle Rajamart), Kirjastuse Eesti Raamat tegevus ja uudiskirjandus (Liis Lehemets, Piret Lemetti), Kogukonna- ja lastetöö Roela raamatukogus (Sirje Raudmäe)
- TI koolitus "Kratimanamine algajale" (Marleen Soosaar, Laura Nemvalts)
- Veebiseminar: Raamatukogude kiirendi projekti teostamisest Lääne-Virumaa KRK-s, muudatused aruandluses, ülevaade olukorrast maakonna raamatukogudes 2024. aasta lõpus.

Täienduskoolituste pakkumisel ja osalemisel arvestati tööülesannetest tulenevate vajaduste ja soovidega, kutsestandardi kompetentsidega ja valdkonna arengusuundadega, aga ka töökorraldusest ja eelarvest tulenevate võimalustega. Raamatukoguhoidjad soovisid küsitluse andmetel kõige enam kirjanduse- ja psühholoogia-alaseid koolitusi ning kogemusreise. Raamatukogudel on keskmiselt eelarves täienduskoolituseks 100-200€ aastas töötaja kohta, kolmandikul jäi see alla saja euro.

Koolitused aitasid raamatukogutöötajatel teha valikuid kogude kujundamisel ja lugejatele soovitamisel, igapäevaselt arvuti ja e-teenuste kasutajate nõustamisel ning nutitundide läbiviimisel, olid abiks ürituste korraldamisel ja info kontrollimisel ning laiendasid raamatukoguhoidjate silmaringi, andes teadmisi päringutele vastamiseks ja oskusi kvaliteetsemaks lugejateeninduseks. Lugemisisu koolituste materjale kasutati lugemisisu tundide läbiviimisel. Roheoskused aitasid oma tegevusi keskkonna seisukohalt paremini läbi mõelda ja rakendada taaskasutust. Kokkuvõttes täidavad kõik koolitused raamatukogu poolt lugejate vajaduste rahuldamiseks pakutavate teenuste ehk parema lugejateeninduse eesmärgi.

3 Hoone ja ruum. Ligipääsetavus. Innovatsioon

3.1 Hoone ja ruum

- Lasteaiaga samas hoones asuvas Väike-Maarja raamatukogus algasid renoveerimistööd, raamatukogu oli asenduspinnaal. Tagasikolimine jäi 2025. aasta algusesse. Kilti teeninduspunkti ruumid ei vasta tänapäeva nõuetele.
- Viru-Nigula VRK Kunda majas värskendati eeskoda. Aseri harukogus on vajalik remontida trepikoda, milles esineb niiskuskahjustusi ja hallitust.
- Tapa raamatukogu vajab kütte- ja jahutussüsteemi kaasajastamist, hoone fassaadi parandamist, sanitaartechnika uuendamist. Jäeneda harukogu vajab uusi aknaid, Vajangu harukogu maja uut katust.
- Lääne-Virumaa KRK-s muudeti seoses RFID lahendusega 1. korruse laenusletti asukohta. 2025. aastal on plaanis välja vahetada raamatukogu välisuks, millest sisenemine on praegu eeskätt lapsevankri ja ratastooliga ebamugav.
- Vinni-Pajusti raamatukogu esitas kiirendisse taotluse raamatukogule lifti hankimise ja paigaldamise rahastamiseks.
- 2025. aastal on plaanis Haljala VRK Vösu harukogu kolimine II korrusele suurematesse ruumidesse.

3.2 Ligipääsetavus

3.2.1 Ligipääs raamatukogude ruumidele ja teenustele

Ligipääsetavuse aspektid	Mitmes raamatukogus?
Raamatukogu kodulehel on toodud vajalik info erivajadustega inimestele pakutavate võimaluste ning ruumide kohta	7
Raamatukogu kodulehel on info Pimedate raamatukogu ja selle võimaluste kohta	6
Raamatukokku on paigaldatud taktiilsed tähised	0
Raamatukogu pakub regulaarselt koduteenindust	21
Raamatukogusse pääseb mugavalt ilma kõrvalise abita ka ratastoolis, piiratud liikumisvõimega või lapsevankriga külastaja	12
Ratastoolis, piiratud liikumisvõimega või lapsevankriga külastajad pääsevad ilma kõrvaliseabita mugavalt kõikidesse raamatukogu ruumidesse	12
Raamatukogus on nõutele vastav invatualett	5
Raamatukogu juures on invaparkimiskohad või invatranspordile on muul viisil tagatud parkimisvõimalus	13
Kuuldeaparaadi kasutajal on raamatukogus võimalik kasutada silmusvõimendit	0
Raamatukogu lahtiolekuajad arvestavad ühistranspordigraafikutega	16
Raamatukogu on avatud vähemalt ühel nädalavahetuse päeval*	9

*Osad raamatukogud on avatud nädalavahetusel ainult sügis-talvisel perioodil ja mõned ainult suveperioodil.

3.2.2 Koduteenindus

Koduteeninduse teenused	Kordade arv	Kasutajate arv
Väljaannete laenutus	1147	110
Kasutajakoolitus	0	0
Digipädevuste alane nõustamine	14	8
Postipunkti teenused	24	5

Eakatele inimestele on teenus vajalik ja oluline, eriti maapiirkonnas, kus raamatukogusse tulek sõltub ühistranspordist või isikliku auto olemasolust. Teenus aitab parendada paljude vanemaealiste elukvaliteeti, pakkudes võimalust olla eluga kursis ja annab kaasatuse tunde. Kuna valdavalt on tegemist vanemaealistega, siis kasutajakoolitusi nad ei vaja, küll aga osutati diginõustamist. Lisaks raamatutele pakub raamatukoguhoidja külastus lugejale ka võimalust suhtlemiseks, sest tihtipeale on tegu üksikute inimestega.

3.2.3 Teenused teistele asutustele

Teenused teistele asutustele	Kordade arv	Osavõtjate arv
Hoolekandeaasutused	66	285
Koolid/lasteaiad	176	2811
Huvikoolid	11	205
Muud asutused	16	405
Kokku	269	3706

Hooldekodu elanikele pakuti raamatute laenutamise võimalust ja ettelugemist, mis on vahelduseks igapäevarutiinile. Kõige selle juurde käib suhtlemine, mida vajatakse kõige rohkem. Erivajadustega inimestega meisterdati, räägiti ning arutati erinevatel teemadel (aasta loom 2024, emakeelepäev, toitumine jne) ja külastati raamatukogu näituseid, tehnoloogiakaba. Lasteasutustele pakuti võimalust koos lasteaiarühmaga raamatukogust laenutada, viidi raamatuid lasteaedadesse kohale, tutvustati neid, tehti ettelugemis- ja teematunde. Õpetajad käisid õpilastega raamatukogus ainealaseid koolitunde pidamas, aimekirjandusest ja andmebaasidest infot otsimas.

3.3 Innovatsioon

3.3.1 Raamatukogude pakutavad/kasutatavad innovaatilised/infotehnoloogilised võimalused

Innovaatilised/infotehnoloogilised lahendused	Mitmes raamatukogus?
Raamatukogusüsteem URRAM	30
Raamatukogusüsteem RIKS	6
Raamatukogusüsteem Sierra	0
Raamatuid saab laenutada igal ajal laenutuskapi kaudu	11
Raamatuid saab tagastada igal ajal tagastuskasti, tagastusluugi või laenutuskapi kaudu	27
Raamatukogus on iseteeninduslahendused (laenutusautomaadid)	1
Raamatukogu pakub avatud raamatukogu teenust (24/7)	0
Raamatukogu pakub kasutajatele kaugtöökohta/individuaaltööruumi	11
Raamatukogu pakub kasutajatele rühmatööruumi	15

Raamatukogu pakub kasutajatele konverentsitehnikat	8
Raamatukogu pakub kasutajatele vähemalt ühte kaamera ja mikrofoniga arvutit (nt koosolekuteks)	7
Raamatukogus saab kasutada helistuudiot	0
Raamatukogus saab kasutada videostuudiot	0
Raamatukogus on kasutusel RFID lahendus	1
Raamatukogus on vähemalt üks AIP arvuti	30
Raamatukogus saab kasutada WiFi ühendust	30
Raamatukogus saab kasutada printerit ja/või skannerit ja/või koopiamasinat	30
Raamatukogus saab värviliselt printida	19
Raamatukogus saab lamineerida	3
Raamatukogus on filmiskänner	1

3.3.2 Tähtsamad arendustegevused infotehnoloogia vallas

Lääne-Virumaa KRK-s võeti 2024. aastal kasutusele RFID lahendus, mille käigus kiibistati suurem osa kogudest. Iga korruse laenutusletti paigaldati üks RFID lugejateenindaja töökoht, fuajeesse paigutati uus turvalahendus, iseteenindusautomaat ja tark tagastuskast ning hoone parklapoolsesse välisseina paigaldati välise tagastusavaga tark tagastuskast (asendamaks seniseid tagastuskaste).

Kadrina VRK filiaalides paigaldati teavikutele vöotkoodid ja raamatukogudesse osteti vöotkoodilugered.

Maakonda osteti veel kolm töötaja sülearvutit ja suur ekraan, mis annavad lisavöimalusi ürituste läbiviimisel. Kahes raamatukogus lahendati probleemid interneti ja Wifi levikuga. Ka ühe värviprinteri lisandumine maaraamatukogu teenuste nimekirja on selle piirkonna jaoks oluline.

3.3.3 Iseteeninduslike teenuste kasutus

Lääne-Virumaal oli 2024. lõpus raamatukapp 11-l ja tagastuskast 27-l raamatukogul.

Raamatukogud, kus on raamatukapp ja tagastuskast, loendasid üldjuhul nende kasutamist. Sellest järeldati, et inimesed oskavad hinnata iseteeninduse mugavust, kiirust ja sõltumatust lahtiolekuaegadest ning vöimalused leiavad üha enam kasutust.

Lääne-Virumaa KRK raamatukappi tehti 2024.aastal keskmiselt 18 tellimust ja kasti tagastas teavikuid keskmiselt 34 inimest päevas. Kõige rohkem oli neid väljaspool raamatukogu lahtiolekuaegu nädalavahetuseti ja pühade ajal. 2024. aasta lõpus paigaldati raamatukapile lisamoodul, sest tihti oli tellimusi rohkem kui raamatukapil vabu kappe.

Haljalas, kus on isevalmistatud raamatukapp, jõuti selle kasutamist analüüsid järeldusele, et elektroonilist kappi ei ole mõtet osta.

Otsingute arv elektroonilises kataloogis oli 217 409 (+17 212). Lugejaportaalis iseteeninduse kasutamist jälgisid mõned üksikud raamatukogud. Lääne-Virumaa KRK lugejaportaali kasutamine on kasvanud nii sisselogimiste, otsingute kui pikenduste osas, ent lugejaks registreeris end veidi vähem kasutajaid kui eelmisel aastal.

4 Kogude kujundamine

4.1 Komplekteerimise põhimötted

Komplekteerimispõhimötted on kinnitatud ja avalikustatud Lääne-Virumaa Keskraamatukogul, Viru-Nigula, Kadrina ja Laekvere, Vinni-Pajusti, Ulvi raamatukogul. Uuendati Uhtna rk

komplekteerimispehimitteid. Tapa VRK pehimitted lähevad seoses ajakirjandusv ljaannete kallinemise ja võimaluste vähenemisega uuendamisele 2025. aastal.

Maakonna rahvaraamatukogude komplekteerimisel lähtutakse kultuuriministri 12. juuli 2024. a m arusest nr 9 „Rahvaraamatukogu t okorralduse juhend“ ja kultuuriministri 9. jaanuari 2015. a m arusest nr 1 „Rahvaraamatukogudele riigieelarvest finantseerivate kulude jaotamise kord“.

Kirjanduse komplekteerimine toimub valikuliselt ning prioriteediks on eesti autorite ilukirjandus ning t lkekirjanduse paremik, auhinnatud teosed, samuti laste- ja noortekirjandus. Teadmiskirjandusest on eelistatud tarbekirjandusest laiemale lugejaskonnale huvipakkuvad teavikud. Lähtutakse piirkonna elanike vajadustest ja soovidest, haridusasutuste ja teiste huvigruppide olemasolust, kultuuriministeeriumi ja lastekirjanduse keskuse soovitudest, aga ka rahalistest võimalustest. Pidevalt toimub j relkomplekteerimine. Lääne-Virumaa KRK eesmärgiks on, et teavikute ooteaja pikkus ei ületa 3 nädalat, seetõttu ostetakse järjekorra tekkides eksemplare juurde.

4.2 Kogude kasutatavus ja seosed lugejate sihtrühmadega

Kojulaenutustest 72% oli ilukirjandus, 5,4% v orkeelne kirjandus (2023.a 5,9%), millest 86% oli venekeelne. Ilukirjanduse osakaal laenutustest kasvab iga aastaga. Eelistati eesti kirjandust. Venekeelset kirjandust laenutati vähem, seda on viimastel aastatel ka lisandunud kogudesse palju vähem, 2024. aastal poole vähem, kui 2023.a.

Loeti peamiselt ajaviite- ja krimikirjandust, aga ka eluloo-, reisi- ja ajaloolise sisuga raamatuid.

Enim laenutati S. Mikseri „Varedat“, järgnesid U. Vadi „Kuu teine pool“ ja O. Osolini „Part lendab edasi“. V lisautoritest olid populaarsemad K. Widholm, L. Marklund ja V. Perrin.

Erialakirjandusest laenutati enim „Helgi Sallo: sulle kõik n ud ütlen“, M. Lao „Vabadusv itleja, spioon või mafiooso?“; T. Jõesaar „Meie vana maja : remondip nevik“. Populaarsed olid ka E. Epneri „Lembit Ulfsak“, M. Raua „Ennast raiskame v orastes voodites“ ja S. Oksaneni „Samasse j kke: Putini s da naiste vastu“.

Lugejate valikuid mõjutasid meediakajastused, aga ka kirjanduspreemiatele kandideerimine.

Ajakirjadest tunti jätkuvalt kõige rohkem huvi Kroonika vastu, palju loeti ka nn naiste- ja koduajakirju (Eesti Naine, Naisteleht, Maakodu, Burda Style jt) ja Imelist Ajalugu.

Ajalehtedest laenutati maakonnalehte Virumaa Teataja,  htulehte, Postimeest ja Maalehte. Perioodika laenutused moodustasid laenutustes keskmiselt 6,8 %. Kõige suurem perioodika osakaal laenutustest oli 37% (Tudu rk). Kõik raamatukogud ajalehti koju ei laenuta.

Laenutustest 12% olid laenutused lastele ja see võrreldes eelmise aastaga ei muutunud.

Laste- ja noortekirjandusest käisid väljas kõige rohkem kirjanike teosed, mis kuuluvad kooli lugemisvara hulka (M. Keränen, P. Raud, I. Tomusk, A. Pervik), nende eksemplaarsus on ka suur. Kuid on tekkinud ka mõned laste lemmiksarjad, näiteks Lottie Brooks, Kirbu-Krantsi ja Väikese hiire raamatusarjad. Koolinoored eelistavad tihti ingliskeelseid noorsooromaane.

Ringlus – 0,9 ei muutunud ja see on üsna stabiilne juba aastaid. Kõige suurem ringlus oli jätkuvalt Lääne-Virumaa KRK-s – 2 ja madalaim Tudu raamatukogus – 0,3. Venevere harukogus ja Haljala VRK teeninduspunktides, mis on avatud ainult korra nädalas oli ringlus veelgi väiksem.

4.3 Raamatukogu komplekteerimine (trükis, e-raamat, audioraamat): analüüs ja hinnang.

- Raamatuid lisandus: 18 709 eksemplari
 - Ilu- ja lastekirjandus: 14 750 eksemplari
 - Võõrkeeltes: 310 eksemplari (sellest venekeelseid 105)
- Elaniku kohta: 0,32 eksemplari

Komplekteeritavatest väljaannetest moodustab põhiosa ilukirjandus, nõutud on ajaviitekirjandus. Üha enam lugejaid eelistab lugeda kvaliteetset krimikirjandust, paremik sellest on raamatukogudesse ka tellitud. Kindlate sihtgruppide jaoks telliti paremik psühholoogilisest, pedagoogilisest, ajaloolisest ja reisikirjandusest. Mõnevõrra komplekteeriti venekeelset väliskirjandust, kuid sellele on lugejaid oluliselt vähem kui venekeelsele vene kirjandusele.

Audioraamatuid ja e-raamatuid ei komplekteeritud.

4.4 Perioodika komplekteerimine: analüüs ja hinnang

Perioodikat komplekteerivad maakonna raamatukogud ise. 2024. aasta jooksul lisandus maakonna kogudesse:

- Ajakirju: 629 aastakäiku
- Ajalehti: 212 aastakäiku

Vallaraamatukogudes lähtuti põhimõttest, et perioodika valik kõikides kogudes kokku oleks võimalikult lai. Perioodika nimekirjade koostamisel arvestati lugejate poolseid eelistusi ja sihtrühmade olemasolu. Lääne-Virumaa KRK-s eelistati Eestis ilmuvat väärtajakirjandust.

Lugejatele on kättesaadavad Postimees Digi ja Delfi Meedia digipakett, Imelise ajaloo ja Imelise teaduse digipakett Laekvere raamatukogudes. Kõigis Kadrina VRK üksustes olid kättesaadavad digileht *Lääne-Virumaa Uudised* ning Delfi Meedia digipakett. Lääne-Virumaa KRK-s oli digiväljaandeid tellitud 57 aastakäiku. Nende lugemiseks on raamatukogus eraldi arvuti.

Digiväljaannetele ligipääsu pole mujal ostetud lugejahuvi puudumise ja kõrge hinna tõttu. Lugejatelt on kogutud tagasisidest selgub, et soovitakse raamatukogust laenutada eelkõige paberväljaandeid, digilehtedele ligipääs soetatakse kodudesse.

4.5 Muude väljaannete komplekteerimine: analüüs ja hinnang

Muudest väljaannetest komplekteeriti mängu ja puslesid – 182.

Igal aastal lisandub kogudesse aina enam laua- ja õuemänge.

Enamik elektrooniliste teavikute alla kuuluvaid eksemplare on Lääne-Virumaa KRK kogudes olevad PS4 videomängud, mida lugejatele välja ei laenata. Elektroonilisi teavikuid oli 2024. aasta lõpuks 26 eksemplari.

4.6 Esemete komplekteerimine: analüüs ja hinnang

Lääne-Virumaa KRK kogus on esemetena arvel peamiselt piparkoogivormid ja mõned õuemängude komplektid.

Väike-Maarja rk avas seemneraamatukogu ja komplekteeris seemneid, mis saadi annetuste teel.

4.7 Annetuste osakaal juurdekasvust

Annetuste osakaal juurdekasvust: 5,7%

- Raamatud: 1015 eksemplari
- Perioodika: 33 aastakäiku
- Auvised: 5
- Muud teavikud: 83

4.8 Inventuurid ja mahakandmised

2024. aasta jooksul kustutati kogudest:

- 31 446 eksemplari raamatuid
 - 20 155 ilu- ja lastekirjandust
 - 2581 võõrkeelset
 - 1571 venekeelset
- 677 aastakäiku ajakirju
- 484 auvist
- 47 muud teavikut

Kokku: 32 672 arvestusühikut (5,7% kogudest)

2024. aasta lõpuks oli maakonna kogude suurus 558 747 arvestusüksust.

Haljala vallas likvideeritud harukogude teavikuid müüdi tühjendusmüükidel ja viidi Rakvere bussijaama reisiraamatukogu riiulisse ning Tallinna Lennujaama reisiraamatukokku.

Seoses RFID lahenduse kasutuselevõtuga korrastati Lääne-Virumaa KRK kogud enne väljaannete kiibistamist põhjalikult. Aasta jooksul kustutati raamatukogu fondist 11 782 eksemplari. Kustutatud teavikuid müüdi Rakvere linna päevadel raamatutäikal.

Inventuure ei teostatud.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu osa maakonna kogude komplekteerimises:

Komplekteerimisel lähtuti rahvaraamatukogu töötajate komplekteerimissoovidest. Kõik Lääne-Virumaa raamatukogud, kes kasutavad oma tööks programmi URRAM, tellivad teavikud maakonnaraamatukogu kaudu. Tapa valla raamatukogudes on kasutusel programm RIKS ja nemad komplekteerivad ise. Tellimusi edastatakse iganädalaselt. Teavikud tellitakse erinevatelt edasimüüjatelt ja kirjastustelt, ka eraisikutelt. Valiku, kust tellimus koostatakse, määrab teaviku hind. Uued raamatud jõuavad maakonna raamatukogudesse kahel korral kuus, keskraamatukogusse igal nädalal.

Maakonna raamatukogudesse osteti keskraamatukogu vahendusel 14 871 eksemplari (165 eksemplari rohkem kui aastal 2023), sh LVKRRK-sse 3266 eksemplari. Raamatuid osteti 14 776 eksemplari (sh LVKRRK-sse 3210 eksemplari) ja muid teavikuid 95 eksemplari (sh LVKRRK-sse 56 eksemplari). Lastekirjandust osteti 3563 eksemplari (sh LVKRRK-sse 963 eksemplari). Teavikute ostmiseks kulus kokku 232 523€ (sh LVKRRK 50 383€).

2024. aastal telliti kõige rohkem eksemplare Rahva Raamatust, järgnesid Apollo, Eram Books, Varrak.

Annetusena saadi maakonnas keskraamatukogu kaudu kokku 282 eksemplari.

Riigipoolne teavikutoetus kogu maakonnas oli 118 265€ (767€ vähem kui aastal 2023). Riigipoolse toetuse suurust mõjutab elanike arv, mis 2024. aastal vähenes. Kohalikud omavalitsused eraldasid kokku 178 947€. Teavikutoetus on KOV-ides väga erinev ja sellest olenevalt peavad raamatukogud valima, mida neil on võimalik oma kogusse tellida.

5 Lugejateenindus ja raamatukoguteenused

5.1 Lugejaküsitlused

Kuna 2023. aastal viidi põhjalikum küsitlus nii kasutajate kui mittekasutajatele hulgas läbi kõikides Lääne-Virumaa raamatukogudes, siis 2024. aastal ükski raamatukogu eraldi küsitlust läbi ei viinud.

5.2 Üleriigilise rahulolu-uuringu tulemused

Kokku laekus 1505 vastust. Üldine rahulolu indeks maakonnas oli 9,73.

Positiivsed hinnangud olid sõbralikule ja asjatundlikule teenindusele ning kontaktivaba laenutuse võimalustele. Head tagasisidet anti üritustele, kuid tehti ka ettepanekuid näituste ja kohtumiste osas.

Märgati raamatukogus toimunud keskkonna positiivseid muutuseid - remondid, uuendused, ümberkorraldused. Samas tehti ka ettepanekuid ruumide mugavamaks muutmiseks, rahulolematust tekitasid kõrged trepid. Sooviti kaasaegsemaid arvuteid. Leiti ka, et lugejaportaali kasutamine võiks olla lihtsam.

Kogudega oldi üldjoones rahul, kuid sooviti rohkem uudiskirjandust, anti soovitusi teavikute valiku ja eksemplaarsuse osas, võõrkeelse kirjanduse, kui ka mängude komplekteerimiseks, samas kiideti RVL-i võimalust.

Tunti muret ka raamatukoguhoidjate madalate palkade ja vähese komplekteerimisraha pärast.

Kuna eelneval aastal viidi kogu maakonnas läbi küsitlus, siis täheldasid raamatukogud, et seekord laekus vastuseid vähem, samuti oli küsitluse läbiviimise aeg liiga lühike, sest maapiirkonnas ei külasta lugejad raamatukogu iganädalaselt.

Sooviti ka, et järgmise rahuloluküsitluse toimumise ajal pöörataks rohkem tähelepanu kasutajate informeerimisele ja selgitamisele, miks küsitlust korraldatakse.

5.3 Raamatukogu kasutamine ja teenused

5.3.1 Avalikule teabele ning riigi- ja kohaliku omavalitsuse elektroonilistele teenustele juurdepääs

Lääne-Virumaa raamatukogudes oli 2024.a lõpuks 72 avalikuks kasutamiseks mõeldud internetiühendusega arvutit. Aruandeaastal uusi arvuteid ei hangitud. Mõned arvutid paigutati ümber: üks harukogus kasutuseta seisev arvuti viidi põhikogusse ja üks kasutuseta seisev töötaja arvuti anti lugejate kasutusse.

Täheldatakse, et AIP leiab iga aastaga ühe vähem kasutust. Arvuteid kasutavad enamasti täiskasvanud, laste hulgas on AIP populaarsus langenud, välja arvatud raamatukogudes, kus lapsed veedavad vahetunde ja palju vaba aega ning seal mängitakse arvutimänge.

Raamatukogudes, kus AIP-i arvuteid siiski rohkem kasutatakse, on eelisjärjekorras täiskasvanud ja koolitoid tegevad lapsed, mängimiseks pannakse end järjekorda. Peamiselt vajatakse raamatukogu arvutit printimiseks. Juhendamist vajatakse erinevate e-riigi teenuste kasutamisel, väljatrükkide tegemisel, info otsimisel, skaneerimisel, dokumentide vormistamisel jne. Suur osa kasutajaist ja abivajajatest on vanemaealised ning eesti keelt mittekõnelevad inimesed.

Noored kasutavad internetti pigem raamatukogus leviva Wifi kaudu oma mobiiltelefonis ning lugejaarvuti vastu huvi ei tunne. Wifi on oluline ka raamatukogus kaugtööd tegevate kasutajate jaoks. Wifi on kõikides maakonna raamatukogudes.

5.3.2 Muudatused ja uuendused teeninduskorralduses ning teenustes, sh e-teenustes

Lääne-Virumaa KRK peamised uuendused olid seoses RFID lahenduse kasutusevõtuga, mille käigus paigutati ümber teeninduslett ning reserveeringute riiul, millele on nüüd ligipääs ka lugejatel. Fuajeesse paigaldati uus turvalahendus ning iga korruse letti üks RFID töötajakoht. Aasta lõpus paigaldati raamatukogu fuajeesse iseteenindusautomaat, sisemine ning välise tagastusavaga „targad“ tagastuskastid.

Haljala vallas hakkas sõitma raamatukogubuss, mis teeb oma ringe (vald on jaotatud kolmeks) iga kolme nädala tagant. Raamatukogubussiga transporditakse ka raamatupakke ja RVL-i teavikuid.

Väike-Maarja rk hakkas septembrist laenutama seemneid. Aasta lõpuks oli laenutatud 53 pakki. Viru-Nigula Kunda majas ja Kadrina põhikogus hakati pakkuma kaugtöõruumi kasutamise võimalust.

Sõmeru raamatukogu osutas kasutajatele Rakvere valla uiskude laenutamise teenust. Asutati veel vestlus-, lugemis- ja raamatuklubisid. Lisandus A2 printimisteenus Tapal.

5.3.3 Lugejad

Lugejad 2023	Lugejad 2024	Muutus (+/-)
17 246	16 510	-736

28,3% maakonna elanikest kasutasid raamatukogu (2023.a 29,3%). Kasutajaid oli 4,3% vähem. Elanikkond maakonnas vähenes 362 inimese võrra.

2024. aasta kasutajate arvust on maha arvatud vallaraamatukogudes korduvad lugejad.

Kõige kõrgem oli hõlve Tapa VRK Jäneda harukogus (57%) ja kõige madalam Väike-Maarja VRK Kilti tp-s (12%).

Lääne-Virumaa KRK-s oli hõlve 40,5%, kasutajate arv langes 1,3%.

5.3.4 Külastused

Külastused 2023 *	Külastused 2024*	Muutus (+/-)
277 018	284 983	7965

*Külastuste arv sisaldab ka raamatukapi ja tagastuskasti külastusi.

Külastusi elaniku kohta oli keskmiselt 4,9, Lääne-Virumaa KRK-s 6,6. Kõige rohkem külastasid oma raamatukogu Jäneda piirkonna elanikud – 12,8 korda.

Külastuste üldarv tõusis kolmandat aastat järjest, kuigi mitte nii palju kui mullu.

2024.aastal oli külastusi rohkem 2,9%, Lääne-Virumaa KRK-s 5,5%.

72,4% külastustest olid täiskasvanute külastused.

Külastuste arvu mõjutasid:

Lahtiolekupäevade arv, harukogude ja teeninduspunktide sulgemine, postipunkti teenused, ürituste korraldamine, teenuste pakkumine teistele asutustele, individuaaltöö- ja rühmaruumide kasutusse andmine.

Lääne-Virumaa KRK külastuste arvu tõstsid raamatukogu ruumides toimuvad erinevate asutuste ja koostööpartnerite koolitused ning üritused. Lisaks külastasid raamatukogu kolleegid teistest raamatukogudest, üliõpilased, lasteaia- ja kooliklassid, toimusid mitmed rohkearvulised kirjandusüritused ja kontserdid, regulaarselt kasvatavad külastuste arvu ka keelekohviku, mälu- ja meemängude osalejad.

5.3.5 Laenutused

Laenutused 2023	Laenutused 2024	Muutus (+-)
501 892	493 516	-8376

Laenutuste arv maakonnas langes 1,7% ja on langustrendis juba mitmendat aastat. Laenutustest 8% olid kohallaenutused, ka neid oli eelmise aastaga võrreldes vähem 6%.

Lääne-Virumaa KRK laenutused langesid 1,6%.

Laenutuste arvu mõjutasid:

Raamatukogu asukoha muutus renoveerimise ajaks käidavamasse kohta, kontaktivaba teenuse olemasolu, lasteasutustele pakutavad üritused ja teematunnid, raamatukoguhoidja poolne soovitamise, vanemaaliste lugejate lahkumine või nende tervislik seisund. Mõnes kohas andis tunda ka värskema vene keelse kirjanduse puudumine. Laenutustähtajad on raamatukogudes väga erineva pikkusega (14-31 päeva). Sellest tulenevalt ei ole kojulaenutuste arvud raamatukoguti võrreldavad.

Et saada juurde lugejaid, külastusi ja laenutusi, tuleb korraldada sündmusi, kaasata kogukonna inimesi raamatukogu tegevusse. Aina rohkem tuleb ennast nähtavaks teha, tutvustada raamatukogu võimalusi ja seal pakutavaid teenuseid. Olulisel kohal on töö lastega, et neid tuua lugemise ja raamatu juurde. Väiksemates kohtades, kus pole kooli/lasteaeda, poodi on keerulisem, sest teenust minnakse tarbima ikka rohkem keskustesse ja nii jääb sealsete raamatukogudegi külastatavus tagasihoidlikuks.

5.3.6 MIRKO teenus

MIRKO-ga oli aasta lõpuks liitunud 13 raamatukogu ja platvormi vahendusel tehti 446 laenutust. Enim laenutusi oli Lääne-Virumaa KRK-1 – 314 (62 laenutust vähem kui eelmisel aastal), teiste maakonna raamatukogude laenutused jäid vahemikku 4 – 46. MIRKO kaudu laenutamine elavnes sooduskampaaniate ajal.

5.3.7 Ülevaade RVL teenusest

RVL sisse

2023	2024
13 328	4786

RVL välja

2023	2024
13 670	5352

Kuna muutus RVL-i arvestus, siis ei ole kahe aasta arvud võrreldavad. Küll aga on näha kui palju liiguvad raamatud vallaraamatukogu piires. RVL toimibki suuremas osas oma valla raamatukogude vahel, sest nii on kõige mugavam teavikute liikumist korraldada. Tähtis on ka see, kui kaugel vajalik teavik asub, näiteks naabermaakonna Ambla raamatukogu töötajal on lihtsam Tapalt soovitud raamatut saada kui Paidest. Täheledatakse, et õppurid kasutavad RVL-i varasemaga võrreldes vähem, kuna palju materjali on internetis saadaval.

Lääne-Virumaa KRK-st laenutati erialast ja võõrkeelset kirjandust. RVL teeninduse kaudu liikus palju ka kooliprogrammi kirjandust. Teavikute liikumist raamatukogude vahel korraldavad raamatukoguhoidjad ise, kasutades kõiki võimalusi.

Lääne-Virumaa KRK Urrami väline teadus- ja erialaraamatukogudest tellitav teavikute hulk vähenes poole võrra, kuna lugejatele soovitatakse kasutada MIRKO teenust, sest see on kiirem.

5.3.8 Infopäringud

Päringud 2023	Päringud 2024	Muutus (+-)
4362	3279	-1083

Infopäringute peamised esitajad olid õpilased, üliõpilased ja täiskasvanud õppijad, kes vajasisid materjale referaatideks, uurimus- ja õppetöoks, aga ka lasteaiad oma nädalateemade jaoks.

Esitati päringuid näiteks geograafiliste kaartide, autismi, elundidoonorluse, rahatarkuse, nutisõltuvuse, aga ka tuumaenergia, kromaatlise kandlemängu õpetuse, mopeedi ehitamise, soomussärgi valmistamise, pontšo kaitsefunktsiooni kohta.

Huvi pakkusid ka suguvõsa uurimine, piirikivid, peremärgid ja vanad ajalehed. Erinevate kontaktide ja asutuste andmete otsimine käib igapäevatöö juurde.

5.3.9 Virtuaalüritused, -koolitused ja -näitused

Haljala raamatukogu hakkas aasta lõpus näitama oma Facebooki lehel video vahendusel raamatukokku saabunud uusi raamatuid.

5.3.10 Tasulised teenused

Milliseid tasulisi teenuseid raamatukogud pakuvad? Valige loetelust sobivad

- Printimine, paljundamine
- Ruumirent
- Üritused
- Materjalikulu (nt 3D-printimine, laserlõikur jne)
- Raamatute kiletamine

5.4 Laste- ja noorteteenindus

Lug-d 2023	Lug-d 2024	Muutus (+-)	Külast- d 2023	Külast- d 2024	Muutus (+-)	Laenut 2023	Laenut 2024	Muutus (+/-)
5079	4888	-191	75 460	78 641	+ 3181	55 339	54 370	-969

Registreeritud lugejate arv on viimased kaks aastat väikeses langustrendis, tänavu vähenes see 3,7%, Lääne-Virumaa KRK-s 4,4%. Lugejate arvust on välja arvatud vallaraamatukogude korduvlugejad.

Raamatukogude kasutajatest 29,6% olid lapsed. Samuti laenutati laste arvele 1,8% vähem teavikuid kui eelmisel aastal. Lääne-Virumaa KRK lastele laenutatud teavikute arv aga kasvas 6%. Kõikidest maakonna laenutustest olid 12% laenutused lastele ja see võrreldes eelmise aastaga ei muutunud.

Küll aga tõusid külastused, sel aastal 4,2%. Lääne-Virumaa KRK-s kasvas laste külastuste arv 1,8%. Laste külastused moodustasid kogu maakonna raamatukogude külastusest 27,6%. Laste külastuste protsent on kõrgem raamatukogudes, mis asuvad lasteasutusega samas hoones või mis paistavad silma pikaajalise aktiivse lastetööga (Haljala, Lehtse, Roela, Hulja, Tapa, Uhtna, Vinni-Pajusti), seal on üldjuhul ka laste laenutuste protsent suurem.

Paljude laste jaoks on raamatukogu eelkõige ajaveetmise koht, samuti lähevad osad laenutused lapsevanemate arvele või siis kasutatakse peres ühe lapse lugejakontot mitme lapse laenutuste jaoks.

Laste raamatukogu kasutamist mõjutasid:

- Lasteasutuste olemasolu piirkonnas, nendega samas hoones asumine ning lasteaiarühmadele ja klassidele pakutavad raamatukogu- ja teematunnid ning koostöö õpetajatega.
- Lastega perede kolimine piirkonda ning raamatukogutöötaja aktiivne tegevus nende „kodustamisel“ või siis hoopis vastupidi - lastega pere ära kolimine.
- Atraktiivsed võimalused lastele raamatukogus aja veetmiseks, mängimiseks ja kokku saamiseks peale kooli. Samas, kui koolis loodi palju võimalusi huvitegevuseks, siis raamatukogus aja veetmine vähenes.
- Võimalused laupäeviti ja koolivaheaegadel koos perega raamatukogu külastamiseks.
- KOV-i lasteürituste, huvitegevuse ja õppetöö toimumine raamatukogu ruumides. Piirkonna traditsiooniliste kogupereürituste korraldamine ja neis osalemine.
- 2024. aastal oli oma mõju ka Nukitsa konkursil. Samuti hoidis külastuste ja laenutuste arvu üleväl Lugemisisu programm.

5.4.1 Laste- ja noortekirjanduse komplekteerimine

Lastekirjandust osteti 4574 eksemplari, sellest 963 eksemplari Lääne-Virumaa KRK-sse. Laste- ja noortekirjanduse komplekteerimise lähtuti oma raamatukogu komplekteerimispõhimõtetest. Sobiva kirjanduse valimisel on abiks Eesti Lastekirjanduse Keskuse soovitusnimestikud ning koolitused. Lisaks jälgiti, et kooli lugemisvara raamatuid oleks piisavalt ja nende seisukord oleks hea. Iga õppeaasta lõpus tehakse õpetajatega koostööd lugemisnimekirjade koostamisel. Vaadatakse üle õpikud, selgitatakse välja õpetajate ootused, et vajadusel teha järelkomplekteerimist. Kui raamatukogu asub lasteaiaga samas hoones ja laste lugejagrupp moodustab kolmandiku lugejarühmadest, on lastekirjanduse komplekteerimisel oluline osa. Lääne-Virumaa KRK-s vähendati papp- ja heliraamatute tellimist ning vähese huvi tõttu võõrkeelse kirjanduse tellimist.

Vastavust sihtrühma ootustele analüüsitakse vastavalt laenutustele ja tuginetakse üleriigilistele trendidele. Lugejauuringuid laste hulgas teostatud pole.

5.4.2 Laste ja noorte lugemisharjumuste kujundamine, arendamine ja üritused

2024. aastal viidi Nukitsa konkursi raames läbi raamatukogutunde. Üheksa raamatukogu osalesid Lugemisisu programmis, kuigi mõnel pool ei suudetud lasteasutuste huvi selle vastu äratada.

Raamatukogutunnid ja üritused näitasid, et lapsed otsivad tundidest põnevust ja mängulisust, soovivad olla kaasatud ja ära kuulatud. Nad osalevad igal võimalusel aktiivset liikumist võimaldavates mängudes ning kõiksugustes nuputamis- ja otsimismängudes.

Laste raamatukogu kasutamise ja lugemisharjumuste kujundamisele aitasid kaasa:

- Tegevused põnevaks – raamatukoguööd mängude, filmide ja luulega Roelas ja Karepal; kirjanduslik matk E. Vilde „triibuliste“ radadel Muugas, kirjandusmängud Laekveres, raamatukoguringid Viru-Nigula valla raamatukogudes, kus pannakse rõhku uuemale kirjandusele, rahvakalendri, sotsiaalsele suhtlusele, mängimisele ja meisterdamisele; mängu- ja töötoad, kus käelise tegevusega püütakse siduda ka raamatuid; Ilmar Tomuski raamatu „Triinu tomat“ tutvustamine, mulla uurimise, tomatiseemnete külvamise ja taime kasvatamisega Haljalas.
- Kohtumised kirjanikega ja kunstnikega – maakonna lastel käisid külas Epp Petrone, Andrus Kivirähk, Mika Keränen, Kertu Sillaste, Indrek Koff, Urmas Nemvalts, Sass Henno. Enne

kohtumisi viidi läbi tunde, kus räägiti kirjanikest, tutvustati ja loeti ette nende raamatuid. Kohtumissari „Kuidas saada kirjanikuks?“ noortele, kus esinejateks noorkirjanikud Ene Sepp, Lille Roomets, Tuuli Tolmov, illustraator Sirli Oder Tapal.

- Raamatukogust välja – raamatukotid ja ettelugemistunnid lasteaedades. Kundas käidi koolis rääkimas netikiusust; Raamatukohvik Rakvere noortekeskuses koostöös Lääne-Virumaa KRRK-ga.
- Tegevuse pakkumine ka koolivälisel ajal - suvised ettelugemised Rakkes, suvelugemine Vinni-Pajustis, kus raagus puu tuli lehte lugeda; Suvelugemise bingo, lõpuüritus ja auhinnatunnid Tapal.
- Tunnustamine - Vinni valla tublide lugejate tunnustamisüritus Roela rahvamajas on muutunud juba traditsiooniks. Lastele esinesid sel korral Piip ja Tuut. Parimatele Lugesimisu programmis osalejatele anti Vinni - Pajusti Gümnaasiumi 1.-5.klasside lõpuaktusel üle diplom ja raamatukaupluse kinkekaart.
- Raamatukogude traditsioonilised suurüritused või vallaüritustel osalemine, kus raamatul, lugemisoskusel ja jutuvestmisel on oluline roll - „Pannkoogipäev“ Uhtnas, mis ühildati lasteaia Tähepeoga.

Kõik tegevused aitavad teadvustada raamatukogu olemasolu, raamatute ja lugemise olulisust. Järjest rohkem tuleb üles näidata leidlikkust laste tähelepanu köitmiseks, et teha raamatumaailm huvitavaks nende jaoks, kelle elus on palju atraktiivsed valikuid. See läheb iga aastaga raskemaks. Olulisel kohal on koostöö lasteasutustega ja peredega, järjekindlus ja süsteemsus. Tähtis on lapsi ka tunnustada.

5.5 Raamatukogu kui kogukonnakeskus

Kohalikku pärandit jäädvustav, elukestvat õpet toetav ja vabaaja võimalusi pakkuv kultuurikeskkond.

Üritused/tegevused 2023	Üritused/tegevused 2024	Muutus (+/-)
1346	1484	+138

Üritused/tegevused	Arv
Kirjandusega seotud näitused ja väljapanekud	416
Lugejate kohtumised kirjanike ja kirjandustegelastega	67
Lugejamängud ja -võistlused	81
Kodulooga seotud sündmused ja väljapanekud	53
Kunsti- või käsitöönäitused	70
Kontserdid või muusikasündmused	24
Info-, meedia- ja digipädevuste alane nõustamine ja juhendamine	1487
Üldharivad loengud ja töötoad	148
Tähtpäevade tähistamine	38
Lauamänguõhtud	25
Lugemisklubid, raamatukoguringid ja ettelugemised	151
Muud	227

Kõikide raamatukogude jaoks, kes korraldasid kultuurisündmusi oma kogukonna erinevatele elanike gruppidele, taotlesid projektidega lisarahastust, tegid koostööd korraldamisel ja

tegelesid aktiivselt reklaamimisega, olid nende üritused olulised. Väikeses maapiirkonnas on ka väike üritus oluline sündmus, seega on kogu maakonna kontekstis võimatu neist üksikuid olulisuse järgi välja tuua.

Lääne-Virumaa raamatukogud kogukonnakeskustena pakkusid oma inimestele mitmekülgseid tegevusi ja võimalusi kultuurilise vaba aja veetmiseks:

- Kirjandusüritused, kohtumised, kontserdid ja salongiõhtud tõid Lääne-Virumaa raamatukogudesse järgmised esinejad: Justin Petrone, Lauri Räpp, Ain Kütt, Marko Kaldur, Juli Suvi, Tuuli Tolmov, Ene Sepp, Sirly Oder, Lille Roomets, Kertu Sillaste, Mika Keränen, Märt Treier, Indrek Koff, Marju Kõivupuu, Hedvig Hanson, Airis Erme ja Helin-Mari Arder. Kadrina rk korraldas salongiõhtu Vaiko Epliku ja Eliidiga Kolu mõisas. Vinni valla raamatukogude juhatajad osalevad E. Vilde nim. kirjandusauhinna žüriis ja 2024 korraldati auhinna kätte andmine Urmas Vadile. Karepa raamatukogu korraldas ööraamatukogu koos Läsna Teatri esitatud M. Underi luulekavaga.
- Kohalikku pärandit jäädvustavad ja väärtustavad tegevused: Lääne-Virumaa KRK-s avati vabadusvõitleja ja metsavend Osvald Varese bareljeef. Osvald Varese Kanadas elav järeltulija Nestor J. Nalywayko annetas osa vanaisa pärandist Lääne-Virumaa keskraamatukogule sooviga panustada raamatukogu arengusse ja ühtlasi jäädvustada vanaisa mälestus. Bareljeefi valmistas skulptor Airike Taniloo-Bogatkin. Uhtna rk abistas pühapaikade uurijat Ahto Kaasikut kohalike hiiepaikade uurimisel Uhtna topoteegi materjalidega ja kohtumisel kohalike elanikega. Korraldati suvistepüha tähistamine lugude jutustamisega hiiepaikadest ja kiigeplatsidest. Roelas kogunes korra kuus Tarkade Klubi, üheskoos vaadati vanu fotosid ja filme Roela ajaloo kohta. Koostati ürituste kroonikaid ja fotonäitusi. Üritustel tutvustati kohalikku kodulugu.
- Ekskursioonid ja väljasõidud, mis motiveerivad lugejaid ja pakuvad tegevust vanemaealistele: Uhtna rk ekskursioon naabervalda Viru-Nigulasse, Kadrina rk reisis Paidesse ja Tallinnasse, Vinni valla lugejate väljasõit Sangastesse, Pokumaale, Harimäele ja Otepäele. Lääne-Virumaa KRK lugejad käisid kirjanduslikul mõisatuuril ajaloolase Ain Kütiga.
- Lugemisklubid, lauamänguõhtud, mälu treeningud ja käsitööringid kogusid populaarsust ning annavad võimaluse sotsiaalseks läbikäimiseks, kirjandusest ja päevakajalistel teemadel vestlemiseks, vaimu ja tervist turgutavateks tegevusteks, mis kõik väärtustab kogukonnatunnet ja tõstab kohaliku elu kvaliteeti.
- Raamatukogu ruumide kasutamine: laste kunstiring ja Ukraina laste keeleõpe, joogatreeningud, koolitused ja tantsutunnid, korteriühistute koosolekud, piirkonda puudutavad teabepäevad, ühingute kokkusaamised ja ekspertgruppide koosolekud aitavad teadvustada ja väärtustada raamatukogu kui avalikku ruumi.
- Tapal toimib raamatukogu kunstigaleriina, kuhu tullaksegi spetsiaalselt näitusi vaatama. Lääne-Virumaa KRK-s oli vaatamiseks mitmeid näitusi, näiteks J. Kunderi Rahvakooli Akrüülisõprade maalinäitus „Elas kord... Oli kord...“
- Maaraamatukogudes seisneb elukestva õppe toetamine suures osas kogukonna erinevatele rühmadele suunatud harivate loengute, koolituste ja töötubade korraldamises. Näiteks Viru-Nigula VRK korraldas rahatarkuse koolituste sarja, mille eest pälvis ETKA Andrase poolt Aasta õpiteo 2024 tiitli Lääne-Virumaal. Haljalas rääkis veebipolitseinik eakatele internetis levivatest ohtudest. Lääne-Virumaa KRK-s toimus kaks kohtumist Rakvere Haigla juhiga tervishoiukorralduse ja isikuandmekaitse teemadel. Täiskasvanute jaoks on oluline, et pakutakse tasuta võimalust omandada uusi teadmisi ja osakusi ja et seda saab teha oma kodu lähedal, tuttavas keskkonnas ja seltskonnas.

5.5.1 Kasutajakoolitused

Koolitused 2023	Koolitused 2024	Muutus (+-)
951	397	-554

2023. aastal arvestati kasutajakoolitusteks ka diginõustamised, 2024. aasta arvust on need (1487) maha arvestatud.

Kasutajakoolitused olid valdavalt rühmakoolitused. Maaraamatukogudes osutatakse individuaalselt pigem info- ja digipädevuse alast nõustamist ja juhendamist.

Koolituste peamine sihtgrupp olid lapsed, kellele viidi läbi Lugemisisu ja raamatukogutunde ning erinevaid teema- ja nutitunde.

Täiskasvanutele ja õppuritele tutvustati lugejaportaali, otsinguid elektronkataloogidest ja digiarhiividest. Lääne-Virumaa KRK tehnoloogiatoas toimusid erinevad töötoad ja tehnoloogiatoa üldised tutvustustunnid.

Aseri rk-s ja Lääne-Virumaa KRK-s toimusid iganädalased keelekohvikud, kus muukeelsetele ja erineva kultuuritaustaga inimestele anti võimalus praktiseerida eesti keelt, tutvustati meie kultuuri ja kombestikku.

5.5.2 Koostööpartnerid

Koostöös korraldatud üritused ja tegevused on alati tulemuslikumad, laiapõhjalisemad ja haaravad suuremat huvigrupi. Raamatukogudele on oluline kaasata ja olla kaasatud, et teenus saaks laieneda ka väljaspoole raamatukogu, et inimeste arusaam kaasaegse raamatukogu olemusest ei piirduks ainult laenutamisteenusega. Lastetöö ilma koostööt lasteasutustega ei ole kuigi tõhus. 2024. a koostöö nii omavalitsuse raamatukogudega kui teiste allasutustega oli tulemuslik. Üheskoos taotleti ja saadi lisarahastust nii raamatukogude arendamiseks kui sündmuste korraldamiseks, viidi läbi ühisüritusi ja laiendati teenust väljaspoole.

Kohalikul tasandil on raamatukogudel koostöö piirkonna lasteaedade, koolide, muusikakoolide, noortekeskuste, hooldekodude, seniorklubide, rahvamajade ja kultuurikeskustega, erinevate seltside ja muuseumidega, vallavalitsustega, teiste raamatukogudega.

Aasta jooksul olid olulisemad koostööpartnerid veel:

- Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing – XXIV maaraamatukoguhoidja päeva korraldamine Tapa Kultuurikojas, raamatukoguhoidjate infootsingu võistluse korraldamine Haljala VRK-s, sektsioonides ja toimkondades osalemine, koolitustel osalemine.
- Eesti Rahvusraamatukogu – koolitustel ja riiklikes töörühmades osalemine.
- ETKA Andras – täiskasvanud õppija nädala ürituste korraldamine, maakonna tugivõrgustikus osalemine.
- Lääne-Viru Omavalitsuste Liit - konkursi „Aasta tegu Lääne-Virumaal“ hääletamise korraldamises osalemine, Virumaa Kirjandusauhinna žüriis osalemine.
- Rakvere Linnavalitsus – Lääne-Virumaa KRK osalemine KOV-ide lõimumis- ja kohanemisteenuse pakkumise projektis.
- Virumaa Teataja - raamatukogudes toimuva aktiivne kajastamine.
- Rakvere Haigla – tervishoiukorralduse-alased loengud Lääne-Virumaa KRK-s.
- MTÜ Virumaa Rahatarkuse Klubi – Rahatarkuse koolituste sari Viru-Nigula VRK-s.
- Sagadi looduskool – loodusteemalised üritused Karepal.
- Ageeta OÜ – seemnete annetamine Väike-Maarja rk-le.
- Anu Jonuks – mälutreeningud Lääne-Virumaa KRK-s, Kundas, Ulvis.
- Viive Noor – Kunstinäituste vahendamine Tapa raamatukogus.
- Pirjo ja Erkki Suomu, Akaa raamatukogu – Tapa rk koostööpartnerid Soomes.

6 Raamatukogu turundus

6.1 Turunduskanalid

Millised olid aruandeaastal peamised kanalid raamatukoguteenuste tutvustamiseks? Valige sobivad

- Raamatukogu koduleht
- KOV-i koduleht
- Sotsiaalmeedia (nimetada kanalid, nt Facebook, Instagram, TikTok, Youtube jne)
- Raadio
- Televisioon
- Ajalehed, ajakirjad
- Välireklaam (nt plakatid, ekraanid)
- Muud (portaal Visit Rakvere)

Suur osa sihtrühmast saab infot Facebooki gruppidest, vanemad inimesed paberkuulutustelt, raamatukogude sündmusi kajastavad ka vallalehed. Kuigi eakamad inimesed saavad infot peamiselt plakatitelt või ajalehest, jõuab mõnikord info nendeni ka läbi noorema põlvkonna, kes saab oma info sotsiaalmeediast. Seetõttu kasutatakse ära ja kombineeritakse pea kõiki kasutuses olevad kanaleid, isegi kui need ei ole sihtgrupi jaoks esmased.

Raamatukogud tegid aasta jooksul sotsiaalmeedias 2128 postitust.

Maakonnalehes *Virumaa Teataja* ilmus raamatukogusid puudutavaid artikleid 34.

ERR kajastas RFID kleebiste paigaldamist raamatutele ja tutvustas laenusautomaatide kasutuselevõtu plaane Lääne-Virumaa KRK-s.

Maapiirkonnas on siiski kõige tõhusam reklaam suhtlus raamatukoguhoidjaga. Reklaami mõju hinnati üritustel osalejate arvu järgi.

Tasulist reklaami ei tellitud.

6.2 Väljaannete publitseerimine

2024. aastal raamatukogud väljaandeid ei publitseerinud.

Raamatukogutöötajad kirjutasid vallalehtedele raamatusoovitusi, reklaamisid ja kajastasid oma sündmusi. Jätakuvalt koostab Lääne-Virumaa Keskraamatukogu blogi „Raamatukoguhoidja lugemispäevik“, kuhu möödunud aastal tehti kokku 49 raamatututvustust.

Ajakirjas *Raamatukogu* ilmus Väike-Maarja VRK direktori artikkel: Värske raamatukogujuhi pilk: mis on raamatukogu magnet? <https://www.rara.ee/uudised/varske-raamatukogujuhi-pilk-mis-on-raamatukogu-magnet/>

7 Eesmärgid tulevaks aastaks

- Eesti raamatu aasta tähistamine. Teiste kirjanduslike tähtpäevade tähistamine, traditsiooniliste sündmuste korraldamine, kohalike kirjandusauhindade väljaandmisel osalemine.
- Raamatukogude arendamine ja ligipääsetavuse parendamine. Vahendite taotlemine raamatukogude arendamise programmist.
- Tapa vallaraamatukogu andmebaasi ja Tapa koolide raamatukogude kogude liitmine raamatukoguga ühtsesse andmebaasi.
- Aastaks 2025 on planeeritud Rakvere valla raamatukogude liitmine ühtseks asutuseks.
- Seoses 2025. a planeeritava Rahvaraamatukogude seaduse muutmisega kaob 2026. a Lääne-Virumaa Keskraamatukogu roll maakonnaraamatukoguna, mis tingib vajaduse muuta raamatukogu nime. Sellega kaasnevalt kaasajastatakse ka visuaalset identiteeti. Lahendust vajab raamatukogu ruumiprobleem - senine raamatukoguhuone on jäänud nii ruumipaigutuselt kui -suuruselt praegustele vajadustele alla ning seetõttu ei ole võimalik pakkuda neid võimalusi ja tegevusi, mida kaasaegne raamatukogu pakkuda võiks.
- Kogu maakonnas on probleemiks raamatukoguhoidjate töötasu, mis tervikuna ei ole viimastel aastatel kuigi palju kasvanud ning raamatukoguhoidjate töötasud jäävad riikliku kultuuritöötaja miinimumpalgale (1600€) juba märkimisväärselt alla.

Koostaja:

Lea Lehtmets, Lääne-Virumaa Keskraamatukogu peaspetsialist

(digitaalselt allkirjastatud)

Kaili Õunapuu-Seidelberg, Lääne-Virumaa Keskraamatukogu direktor